

บทที่ 2

ทฤษฎี หรือ แนวคิด

จากนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาของระบบสถาบันการเงิน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยสามารถฟื้นตัวได้จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจนับแต่กลางปี 2540 โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมให้สถาบันการเงินปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับลูกหนี้โดยเร็วที่สุด เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้เจ้าหนี้อินสถาบันการเงินและลูกหนี้สามารถดำเนินธุรกิจได้ตามปกติโดยเร็ว ซึ่งหลักการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มิถุนายน 2541 เป็นต้นมา และได้ปรับปรุงแก้ไขหลักการใหม่ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2542⁸ โดยความหมายของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เป็นดังนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หมายถึง การร่วมมือกันในการเจรจาระหว่างเจ้าหนี้อินสถาบันการเงินผู้ให้กู้ยืมเงินกับลูกหนี้ ซึ่งเป็นผู้กู้ยืมเงิน ในการแก้ไขปัญหาหนี้ระหว่างกัน เพื่อให้เจ้าหนี้อินสถาบันการเงินได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด และลูกหนี้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

จากความหมายของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยข้างต้น แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือทั้งฝ่ายสถาบันการเงินและลูกหนี้ให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้ร่วมกัน ซึ่งในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้⁹

1. ให้สถาบันการเงินได้รับชำระหนี้คืนสูงสุดจากลูกหนี้
2. ให้สถาบันการเงินสามารถลดการจัดชั้นหนี้ และการกันสำรองหนี้ที่มีปัญหา นั่นคือ
 - 2.1 เมื่อปรับโครงสร้างหนี้แล้วลูกหนี้ที่มีปัญหาจะได้รับการปรับชั้นหนี้เป็นจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน

⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย สายปรับปรุงโครงสร้างหนี้ , ลิตธิประโยชน์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ , (กรุงเทพฯ , 2543) , 6.

⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย , “การปรับปรุงโครงสร้างหนี้” หลักการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย , (มิถุนายน 2541) : 6.

2.2 หากลูกหนี้ผ่อนชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขตั้งแต่ 3 งวด หรือ 3 เดือนติดต่อกัน สามารถปรับเป็นหนี้ปกติได้

3. สถาบันการเงินสามารถนำส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เกิดขึ้นไปขอรับการช่วยเหลือจากทางการเพื่อเพิ่มกองทุนชั้นที่ 2 ได้

4. เป็นการสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เนื่องจากทั้งสถาบันการเงินและลูกหนี้สามารถดำเนินการร่วมกันภายใต้แผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยสถาบันการเงินได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ตามแผนและลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้ ซึ่งทำให้ทั้งสองฝ่ายมีสภาพคล่องในการดำเนินงาน และมีส่วนทำให้ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว

หลักเกณฑ์การจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรอง¹⁰

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์การจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรองโดยใช้บังคับตั้งแต่งวดบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2541 เป็นต้นไป ดังนี้

ประเภทการจัดชั้น	ระยะเวลาที่ค้างชำระดอกเบี้ย/เงินต้น	การกันสำรอง
หนี้ปกติ	ไม่เกิน 1 เดือน	1 %
กล่าวถึงเป็นพิเศษ	1 เดือน – ไม่เกิน 3 เดือน	2 %
ต่ำกว่ามาตรฐาน	3 เดือน – ไม่เกิน 6 เดือน	20 %
สงสัย	6 เดือน – ไม่เกิน 12 เดือน	50 %
สงสัยจะสูญ	เกิน 12 เดือน	100 %
สูญ	ไม่มีราคา/เรียกเก็บไม่ได้	ตัดออกจากบัญชี

¹⁰ เรื่องเดียวกัน , 1 – 5 , 7.

การจัดเรียงลูกหนี้ที่มีหนี้เงินกู้ยืมหลายประเภทให้จัดชั้นลูกหนี้ตามประเภทหนี้ที่มีระดับคุณภาพต่ำสุด ซึ่งตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan, NPL) ซึ่งสถาบันการเงินจะต้องหยุดรับรู้รายได้ที่เกิดขึ้นเมื่อพ้นจากระยะเวลา 3 เดือนดังกล่าว และต้องกันสำรองหนี้ตามการจัดชั้นหนี้ตามระยะเวลาของการค้างชำระหนี้ ดังนั้น ลูกหนี้ที่เป็น NPL จะได้แก่ ลูกหนี้ที่จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน จัดชั้นสงสัย และจัดชั้นสงสัยจะสูญ รวมถึง ลูกหนี้ที่อยู่ระหว่างดำเนินคดีตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ได้มีข้อยกเว้นสำหรับลูกหนี้ที่มีหนี้ปกติมากกว่า 90 % ของหนี้ทั้งหมด สามารถจัดชั้นเป็นหนี้ปกติได้ ได้แก่ ลูกหนี้เงินให้สินเชื่อส่วนที่มีหนังสือยืนยันตรวจรับงานจากหน่วยงานราชการ ไม่เกิน 6 เดือนนับจากวันที่เซ็นตรวจรับ และการให้กู้ยืมใหม่แก่ลูกหนี้ที่จัดชั้น

ในการจัดชั้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้สถาบันการเงินต้องดำเนินการสอบทานสินเชื่อ คือ การตรวจสอบคุณภาพหนี้ในด้านการชำระหนี้ หลักประกันและสถานภาพทางธุรกิจของลูกหนี้ ซึ่งมีความสำคัญต่อการป้องกันการเกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งมีประโยชน์ในการช่วยให้การบริหารสินเชื่อมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น คือ รู้ว่าหนี้มีปัญหาอย่างไร และทำให้แก้ไขปัญหาคืบหน้าได้ทันที โดยกำหนดให้มีขอบเขตของการสอบทานอย่างน้อย 70 % ของสินเชื่อทุกประเภททุกไตรมาส เริ่มตั้งแต่ไตรมาส กันยายน 2541 เป็นต้นไป โดยหนี้ที่ต้องสอบทาน ได้แก่ ลูกหนี้รายใหญ่ 100 รายแรก ลูกหนี้ที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐานขึ้นไป และผู้สอบทานต้องไม่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติสินเชื่อหรือการประเมินราคาหลักประกัน ทั้งนี้ การประเมินราคาหลักประกัน คือ การตรวจสอบมูลค่าของสินทรัพย์ที่ลูกหนี้นำมาเป็นหลักประกันหนี้โดยได้จํานอง / จํานำ ไว้กับสถาบันการเงิน ซึ่งมีความสำคัญ กล่าวคือ ใช้เป็นหลักประกันหนี้ของลูกหนี้ในการกู้ยืมเงิน ใช้คํานวณเงินสำรองสำหรับการจัดชั้นหนี้ และใช้คํานวณส่วนสูญเสียดังกล่าวจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งหลักประกันหนี้มีหลายประเภท และมีสิทธิประโยชน์แตกต่างกันในการนำมูลค่ามาใช้ในการคํานวณหลักประกัน ดังนี้

ประเภทหลักประกัน	มูลค่าที่นำมาใช้ได้
เงินสด/เงินฝาก	100 %
การค้าประกัน โดยบริษัทประกัน	100%
สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.)	
หลักทรัพย์จดทะเบียน	95 %
หลักทรัพย์นอกตลาด	90 % ประเมินภายใน 6 เดือน
อสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง	
อสังหาริมทรัพย์ เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์	50 % ประเมินเกิน 6 เดือน
การโอนสิทธิการรับเงินตามสัญญางาน	
	0%

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์ในการกันสำรองลูกหนี้จัดชั้น โดยสถาบันการเงินจะต้องกันสำรองเป็นอัตราร้อยละตามประเภทของลูกหนี้จัดชั้น โดยเทียบกับมูลค่าหลักประกัน ดังนี้

1. ลูกหนี้ปกติ (หนี้ค้าง < 1 เดือน) ตั้งสำรอง 1% ของต้นเงินคงค้าง
2. ลูกหนี้ที่กล่าวถึงเป็นพิเศษ (หนี้ค้าง 1-3 เดือน) ตั้งสำรอง 2% ของมูลหนี้ (ต้นเงินคงค้างและดอกเบี้ยค้างรับ)
3. ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน (หนี้ค้าง 3-6 เดือน) ตั้งสำรอง 20% ของมูลหนี้หลังจากหักหลักประกัน
4. ลูกหนี้จัดชั้นสงสัย (หนี้ค้าง 6-12 เดือน) ตั้งสำรอง 50% ของมูลหนี้หลังจากหักหลักประกัน
5. ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญ (หนี้ค้าง > 12 เดือน) ตั้งสำรอง 100% ของมูลหนี้หลังจากหักหลักประกัน

กรณีที่ลูกหนี้ไม่มีหลักประกันเงินกู้ สถาบันการเงินจะต้องกันสำรองเป็นอัตราร้อยละของภาระหนี้ตามประเภทของลูกหนี้จัดชั้น แต่ในกรณีที่ลูกหนี้มีหลักประกันเงินกู้ จะต้องเปรียบเทียบมูลค่าหลักประกันกับภาระหนี้ โดยหากมูลค่าหลักประกันไม่คุ้มภาระหนี้ คือ มีมูลค่าต่ำกว่าภาระหนี้ สถาบันการเงินต้องกันสำรองเป็นอัตราร้อยละจากมูลค่าหลักประกันที่ขาดไปตามประเภทของลูกหนี้จัดชั้น แต่หากมูลค่าหลักประกันคุ้มภาระหนี้ คือ มีมูลค่ามากกว่าหรือเท่ากับภาระหนี้ สถาบันการเงินไม่ต้องกันสำรองแต่อย่างใด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการกันสำรองลูกหนี้จัดชั้น กรณีที่ลูกหนี้ใช้สิทธิหามทรัพย์เป็นหลักประกันเงินกู้

ก. ราคาประเมินหลักประกันไม่คุ้มภาระหนี้

ลูกหนี้จัดชั้น	ภาระหนี้ (A)	กรณีไม่มีหลักประกัน	กรณีมีหลักประกัน				
		การกันสำรองจากภาระหนี้ (B)	ราคาประเมินหลักประกัน	ประเมินเกิน 6 เดือน		ประเมินไม่เกิน 6 เดือน	
				มูลค่าที่เป็นหลักประกันได้ (C)	การกันสำรอง (A-C)*B	มูลค่าที่เป็นหลักประกันได้ (D)	การกันสำรอง (A-D)*B
ต่ำกว่ามาตรฐาน	100	20	100	50	10	90	2
สงสัย	100	50	100	50	25	90	5
สงสัยจะสูญ	100	100	100	50	50	90	10

ข. ราคาประเมินคุ้มภาระหนี้

ลูกหนี้จัดชั้น	ภาระหนี้ (A)	กรณีไม่มีหลักประกัน	กรณีมีหลักประกัน				
		การกันสำรองจากภาระหนี้ (B)	ราคาประเมินหลักประกัน	ประเมินเกิน 6 เดือน		ประเมินไม่เกิน 6 เดือน	
				มูลค่าที่เป็นหลักประกันได้ (C)	การกันสำรอง (A-C)*B	มูลค่าที่เป็นหลักประกันได้	การกันสำรอง
ต่ำกว่ามาตรฐาน	100	20	120	60	8	108	-0-
สงสัย	100	50	120	60	20	108	-0-
สงสัยจะสูญ	100	100	120	60	40	108	-0-

อนึ่ง จากหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กำหนดไว้ว่าหลังจากปรับโครงสร้างหนี้แล้ว ลูกหนี้ที่จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน จัดชั้นสงสัย และจัดชั้นสงสัยจะสูญ จะได้รับการปรับเป็นหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งมีผลต่อการจัดชั้นหนี้และการกันสำรอง โดยลูกหนี้ที่ได้รับการปรับโครงสร้างหนี้แล้ว จะได้รับการปรับการจัดชั้นหนี้เป็นต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งกำหนดการกันสำรองตามหนี้จัดชั้นที่ 20 % และหากลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขตั้งแต่ 3 เดือนติดต่อกัน สามารถปรับเป็นหนี้จัดชั้นปกติได้ และกันสำรองตามเกณฑ์การจัดชั้นหนี้ที่ 1 % ดังตารางต่อไปนี้

หนี้เดิมจัดชั้น	หนี้จัดชั้นใหม่
- ปกติ	- ปกติ
- กล่าวถึงพิเศษ	- กล่าวถึงพิเศษ
- ต่ำกว่ามาตรฐาน	- ต่ำกว่ามาตรฐาน
- สงสัย	- ต่ำกว่ามาตรฐาน
- สงสัยจะสูญ	- ต่ำกว่ามาตรฐาน

ตัวอย่างการกันสำรองหลังจากได้รับการปรับ โครงสร้างหนี้แล้ว

ลูกหนี้จัดชั้น	ภาระหนี้ (หลังหลัก ประกัน)	การกันสำรอง		
		เดิม	วันที่ทำสัญญาปรับ โครงสร้างหนี้	เมื่อชำระ 3 งวด/เดือน
ปกติ	100	1 %	1 %	1 %
กล่าวถึงพิเศษ	100	2 %	2 %	1 %
ต่ำกว่ามาตรฐาน	100	20 %	20 %	1 %
สงสัย	100	50 %	20 %	1 %
สงสัยจะสูญ	100	100 %	20 %	1 %

จากเกณฑ์การจัดชั้นหนี้และการกันสำรองข้างต้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เปิดโอกาสให้กับสถาบันการเงินในการลดการจัดชั้นหนี้และการกันสำรองหนี้ที่มีปัญหาหลังจากที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เรียบร้อยแล้ว

จากปัญหาของสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ในปริมาณสูง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดคุณสมบัติของลูกหนี้ที่มีปัญหา ดังนี้

คุณสมบัติของลูกหนี้ที่จะปรับปรุงโครงสร้างหนี้¹¹

1. เป็นหนี้ NPL (จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน , สงสัย , สงสัยจะสูญ) คือ มีหนี้ต้นเงินหรือดอกเบี้ยค้างชำระตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป
2. ลูกหนี้ที่ยังดำเนินธุรกิจอยู่ แต่ชำระหนี้ไม่ได้ตามเงื่อนไขเดิม และธุรกิจมีศักยภาพ
3. ลูกหนี้มีความตั้งใจ และร่วมมือในการแก้ไขหนี้

นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังได้กำหนดเกณฑ์การรับรู้รายได้ของสถาบันการเงินเมื่อมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ดังนี้

1. เมื่อปรับโครงสร้างหนี้

รายได้ดอกเบี้ยและรายได้อื่นทุกประเภทให้ใช้เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) คือ ดอกเบี้ยและรายได้ที่สถาบันการเงินได้รับเข้ามาในงวดการดำเนินงานใด ให้ถือเป็นรายได้ของงวดการดำเนินงานนั้น

2. เมื่อลูกหนี้ปฏิบัติได้ครบ 3 งวด/3เดือน ตามเงื่อนไขใหม่

สถาบันการเงินสามารถใช้เกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) ตามปกติได้ คือ ดอกเบี้ยและรายได้อื่นที่สถาบันการเงินได้รับเข้ามาให้พิจารณาจัดแบ่งให้ตรงตามงวดการดำเนินงานที่ควรจะเป็น

ขั้นตอนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน¹²

1. ศึกษารายละเอียดโครงการของลูกหนี้ที่มีปัญหา ได้แก่ สภาพหนี้ที่มีกับสถาบันการเงิน หนี้ค้างชำระ ประวัติการชำระหนี้ ประวัติธุรกิจและผู้บริหารของลูกหนี้ การให้ความร่วมมือกับสถาบันการเงิน หลักประกันเงินกู้
2. เปรียบเทียบกับลูกหนี้เพื่อพิจารณาสาเหตุของปัญหาที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ให้กับสถาบันการเงินได้ โดยพิจารณาสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกี่ยวข้องกับกิจการลูกหนี้ สถานการณ์ทาง

¹¹ เรื่องเดียวกัน , 6.

¹² เรื่องเดียวกัน , 12-13 .

การตลาด การเงิน การจัดการภายใน ความรุนแรงของปัญหา ความเสี่ยงทางการเงิน และคุณภาพการบริหารงานของลูกหนี้ รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขปัญหของกิจการ โดยพิจารณา ดังนี้

2.1 ปัญหาของกิจการ

- ด้านการตลาด

- ภาวะอุตสาหกรรม (ผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจที่มีต่ออุตสาหกรรม / ภาวะการแข่งขัน / โอกาสหรืออุปสรรค)
- ปัญหาด้านความต้องการและการสนอง (Demand & Supply)
- ช่องทางการจัดจำหน่าย / คู่แข่งสำคัญ

- ด้านเทคนิค

- ปัญหาด้านเทคนิคการผลิต / คุณภาพสินค้าหรือบริการ / การจัดการผลิต

- ด้านการจัดการ

- การบริหารงาน / การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารงาน
- ประสิทธิภาพ / ความชำนาญของผู้บริหาร

- ด้านการเงิน

- ภาระหนี้สินของโครงการ
- ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
- ผลกระทบจากการดำเนินงานที่มีผลต่อการดำเนินงานและฐานะการเงิน
- การบริหารการเงินผิดพลาด
- ปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

2.2 การดำเนินการแก้ไขปัญหของกิจการ

- การลดต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ
- การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต / การทำงาน / คุณภาพสินค้าหรือบริการ
- การหารายได้เสริม

3. พิจารณาแนวทางที่จะใช้ในการปรับโครงสร้างหนี้ โดยเจรจาแนวทางดังกล่าวกับลูกหนี้ ในขณะที่เดียวกันควรพิจารณาแนวทางการแก้ปัญหานี้ที่ลูกหนี้เสนอต่อสถาบันการเงินเพื่อให้การแก้ปัญหานี้ได้รับความเห็นชอบร่วมกันทั้งฝ่ายเจ้าหนี้และลูกหนี้ รวมทั้งความจำเป็นหรือความเป็นไปได้ในการเรียกหลักประกันและ/หรือบุคคลค้ำประกันเพิ่มเติม และเงื่อนไขพิเศษในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เช่น ลูกหนี้ต้องลดทุนหรือเพิ่มทุน หรือให้ความยินยอมให้สถาบันการเงินส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบผลการดำเนินงานและฐานะการเงินหรืองานด้านอื่น ๆ ของลูกหนี้

4. พิจารณากระแสเงินสด (Cash Flow) ของลูกหนี้ว่ามีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ สถาบันการเงิน และสถาบันการเงินอื่นได้ ภายใต้สถานการณ์ ณ ปัจจุบัน รวมทั้ง วัตถุประสงค์หรือ เหตุผลของการให้กู้ยืมเงินเพิ่มเติมภายหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยสอดคล้องกับอายุโครงการ (Economic Life) และความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยจัดทำประมาณการผลการดำเนินงานและฐานะการเงินตลอดอายุเงินกู้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน แสดงถึงรายได้ ต้นทุนในการดำเนินงาน ดอกเบี้ยจ่าย และค่าเสื่อมราคาที่มีได้จ่ายเป็นเงินสด เพื่อแสดงให้เห็นเม็ดเงินของธุรกิจ ประกอบด้วย

- รายได้รวม
- กำไร (ขาดทุน) ก่อนหักดอกเบี้ยและค่าเสื่อมราคา
- ดอกเบี้ยจ่ายของสถาบันการเงินและสถาบันการเงินอื่น
- ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่าย
- กำไร (ขาดทุน) สุทธิ

ฐานะการเงิน โดยการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ ได้แก่

- อัตราส่วนหมุนเวียน (Current Ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียน และหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งใช้วัดสภาพคล่องของกิจการ
- อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Long-term Debt Ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างหนี้สินระยะยาวและส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งใช้วัดภาระหนี้สินระยะยาวที่กิจการก่อเทียบกับเงินทุนของกิจการ
- อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt Ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างหนี้สินรวม (หนี้สินหมุนเวียนและหนี้สินระยะยาว) และส่วนของผู้ถือหุ้น โดยใช้วัดภาระหนี้สินทั้งหมดที่กิจการมีเทียบกับเงินทุนของกิจการ
- อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาวและดอกเบี้ย (Debt Service Coverage Ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี รวมทั้ง ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจ่ายเทียบกับต้นเงินกู้และดอกเบี้ยจ่ายชำระ ซึ่งใช้วัดความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ระยะยาวและดอกเบี้ยของกิจการ

5. จัดทำรายงานวิเคราะห์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และคำนวณส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

6. สรุปแนวทางการแก้ปัญหาหนี้กับลูกหนี้อีกครั้ง รวมทั้งเจรจาขอหลักประกันเงินกู้เพิ่มเติม (ถ้าจำเป็น)

7. นำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติ

8.เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้จัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้หรือบันทึกข้อตกลงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามการอนุมัติของคณะกรรมการของแต่ละสถาบันการเงิน และตามเงื่อนไขที่เห็นชอบทั้ง 2 ฝ่ายระหว่างเจ้าหนี้สถาบันการเงิน และลูกหนี้เพื่อให้ลูกหนี้ลงนาม รวมทั้งจัดทำเอกสารนิติกรรมสัญญาที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน เช่น การจำนอง จำน่า หลักทรัพย์ที่ลูกหนี้นำมาเป็นหลักประกันเพิ่มเติม

9. ทำรายงานสรุปผลการติดตามลูกหนี้ที่ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทุกเดือน

แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย¹³

ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กำหนดให้มีการจัดแบ่งกลุ่มหนี้ NPL ตามระดับความเป็นไปได้ในการปรับโครงสร้างหนี้หรือการได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ในอนาคต โดยหากทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้สำเร็จจะช่วยลด NPL ของสถาบันการเงินได้เร็วขึ้น โดยมีหลักการคัดเลือก คือ ปัญหาของลูกหนี้ยังอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขได้ ตัวลูกหนี้ หรือผู้บริหารกิจการมีความเข้าใจปัญหาและยอมรับความเป็นจริง รวมทั้งมีความตั้งใจและจริงใจที่จะแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน อีกทั้งเจ้าหนี้อื่น เช่น สถาบันการเงิน (ถ้ามี) พร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ร่วมกัน โดยสถาบันการเงินสามารถจัดแบ่งกลุ่มลูกหนี้ที่เป็น NPL ตามระดับความเป็นไปได้ในการได้รับชำระหนี้คืน และลักษณะของลูกหนี้ ดังนี้

NPL	ระดับความเป็นไปได้	ลักษณะของลูกหนี้
กลุ่ม A	80 %	มีปัญหาระยะสั้น ไม่รุนแรง แนวโน้มการดำเนินธุรกิจยังไปได้
กลุ่ม B	50 %	มีปัญหามากกว่ากลุ่มแรก ต้องใช้เวลาในการแก้ปัญหา แต่ยังรับสภาพหนี้ได้
กลุ่ม C	20 %	มีปัญหามาก ไม่สามารถรับสภาพหนี้เดิมได้
กลุ่ม D	0 %	มีปัญหารุนแรง เจ้าหนี้หลายรายกำลังฟ้องจ่ายชำระหนี้ได้น้อย

ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้พิจารณาคัดเลือกจากกลุ่ม A และ B ก่อน เนื่องจาก เป็นกลุ่มที่มีความเป็นไปได้สูง และให้เริ่มจากรายใหญ่ก่อน

¹³ เรื่องเดียวกัน , 8 – 12 , 15.

แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมี 9 กรณี ดังนี้

1. การลดเงินต้นหรือดอกเบี้ยค้างรับ
2. การลดอัตราดอกเบี้ย
3. การเปลี่ยนหนี้เป็นทุน
4. การขยายระยะเวลาการชำระหนี้ (เดิมเป็นหนี้ระยะยาวอยู่แล้ว)
5. การเปลี่ยนหนี้ระยะสั้นเป็นระยะยาว
6. การเพิ่มระยะเวลาปลอดหนี้ (Grace Period) เงินต้นและหรือดอกเบี้ย
7. การรับโอนสินทรัพย์เป็นหลักประกัน
8. การรับโอนสินทรัพย์ที่ไม่ใช่หลักประกันเพื่อชำระหนี้
9. การรับโอนสินทรัพย์โดยมีสัญญาให้สิทธิลูกหนี้ในการซื้อ/โอนกลับคืน

รายละเอียดการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แต่ละแนวทาง เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 : การลดเงินต้นหรือดอกเบี้ยค้างรับ คือ การยินยอมงดเว้นมิให้ลูกหนี้ชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยค้างรับที่สถาบันการเงินได้บันทึกบัญชีรับรู้เป็นรายได้แล้ว หรือเป็นการลดหย่อนเงินหรือดอกเบี้ยค้างรับ ซึ่งเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Hair Cut เหมาะสำหรับลูกหนี้ที่หยุดกิจการ ธุรกิจไม่มีโอกาสจะฟื้นตัว หรือมีรายได้พอที่จะชำระหนี้ โดยกรณีที่ยังคงมีดอกเบี้ยที่ค้างชำระหลังจากที่ได้มีการปรับลดลงแล้ว ให้ตั้งพักและให้ลูกหนี้อ่อนชำระ โดยมีลำดับแนวทางการพิจารณา ดังนี้

1. ให้ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ยค้างชำระให้หมดก่อน จึงเริ่มชำระเงินต้น
2. ชำระเป็นสัดส่วนพร้อมต้นเงิน
3. จ่ายชำระต้นเงินให้หมดก่อน หลังจากนั้นจึงชำระดอกเบี้ยที่ค้างชำระ

แนวทางที่ 2: การลดอัตราดอกเบี้ย คือ การลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่คิดจากลูกหนี้ ณ ปัจจุบัน หรือตามสัญญาเงินกู้เดิม เหมาะสำหรับลูกหนี้ยังประกอบธุรกิจเป็นปกติ แต่รายได้ไม่เพียงพอในการชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขเดิม แนวทางการลดอัตราดอกเบี้ยจึงต้องพิจารณาจากประมาณการงบกระแสเงินสด (Cash Flow) ว่ากิจการมีรายได้ และสามารถชำระหนี้ได้ ทั้งนี้รายได้ที่จะนำมาชำระให้พิจารณาจากกำไรก่อนภาษี และดอกเบี้ยเป็นเกณฑ์การจัดสรรเงินมาชำระหนี้ ทั้งนี้ สมมติฐานของรายได้และค่าใช้จ่ายต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงและความเป็นไปได้ ซึ่งเมื่อมีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยลงแล้วควรที่จะให้ลูกหนี้สามารถชำระดอกเบี้ยที่ครบกำหนดตามงวดปกติได้ทันที และในการลดอัตราดอกเบี้ยจะมีแนวทางการพิจารณากำหนดอัตราดอกเบี้ย ดังนี้

1. กำหนดอัตราดอกเบี้ย Float Rate หรืออัตราดอกเบี้ยลอยตัว ซึ่งอัตราดอกเบี้ยอาจเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามภาวะตลาด
2. กำหนดอัตราดอกเบี้ย Fixed Rate หรืออัตราดอกเบี้ยคงที่ เฉพาะช่วงแรก 2-3 ปี หลังจากนั้นเปลี่ยนเป็นอัตราดอกเบี้ย Float Rate
3. กำหนดอัตราดอกเบี้ย Fixed Rate ตลอดอายุเงินกู้

เมื่อมีการลดอัตราดอกเบี้ยลงแล้ว อาจมีดอกเบี้ยค้างชำระส่วนที่มีได้มีการลดหย่อนให้กับลูกหนี้ ดังนั้น แนวทางในการพิจารณาให้ลูกหนี้จ่ายชำระหนี้เพื่อลดภาระหนี้ให้หมดเร็วขึ้นนั้น มีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

1. ให้ชำระดอกเบี้ยครบกำหนดเต็มจำนวน โดยหากมีเงินสดคงเหลือให้นำไปหักชำระดอกเบี้ยค้างชำระ และต้นเงิน 50 : 50 หรือตามสัดส่วน
2. ให้ชำระดอกเบี้ยครบกำหนดเต็มจำนวน หากมีเงินสดคงเหลือให้นำไปหักชำระต้นเงินทั้งหมด (ตั้งพักดอกเบี้ยค้างชำระไว้)
3. ให้ชำระดอกเบี้ยครบกำหนดบางส่วนในช่วงแรกโดยอาจกำหนดระยะเวลา 3 – 5 ปีแรก ส่วนดอกเบี้ยที่เหลือให้ตั้งพักไว้ หากมีเงินสดคงเหลือ นำไปหักชำระต้นเงินและดอกเบี้ยค้างชำระ หรือหักต้นเงินทั้งหมด เช่น คิดดอกเบี้ย 10 % ให้จ่ายในปีที่ 1, 2, 3 อัตรา 4%, 5%, 6% ตามลำดับ ตั้งแต่ปีที่ 4 ให้จ่ายชำระเต็ม 10% ดอกเบี้ยค้างชำระที่ตั้งพักในปีที่ 1, 2, 3 ให้ทยอยจ่ายชำระพร้อมกับต้นเงิน หรือภายหลังต้นเงิน เป็นต้น

แนวทางที่ 3 : การเปลี่ยนหนี้เป็นทุน คือ การที่สถาบันการเงินเปลี่ยนสถานะของตนเองจากเจ้าหนี้เงินให้กู้ยืม เป็นผู้ถือหุ้นในกิจการของลูกหนี้ โดยที่ลูกหนี้มีการโอนหนี้สินของสถาบันการเงินมาเป็นทุนจดทะเบียน เหมาะสำหรับลูกหนี้ที่มีปัญหามาก ไม่สามารถรับสภาพหนี้ได้เต็มจำนวน ต้องลดหนี้ให้บางส่วน แต่ยังประกอบธุรกิจเป็นปกติ แต่รายได้ไม่เพียงพอในการชำระดอกเบี้ยเนื่องจากมีภาระหนี้มากเกินไป หากมีการลดภาระเงินต้นลงบ้างจะสามารถชำระหนี้ได้ และดีกว่าการบังคับชำระด้วยหลักประกัน เนื่องจาก หลักประกันไม่คุ้มภาระหนี้ โดยในการดำเนินการเปลี่ยนหนี้เป็นทุนจะต้องมีผู้สอบบัญชีอิสระทำการประเมินสินทรัพย์ หนี้สิน (Due Diligence) ของลูกหนี้เพื่อตัดส่วนขาดทุนของลูกหนี้ก่อน และหนี้ที่แปลงเป็นทุนต้องมีผลตอบแทนต่อส่วนทุน (Return on Equity) ในอนาคต หากเปลี่ยนหนี้เป็นทุนแล้วทำให้สถาบันการเงินต้องถือหุ้นเกินกว่า 10% ต้องขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ หนี้ที่แปลงเป็นทุนควรมีลักษณะเป็นหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งมีสิทธิออกเสียงมากกว่าหรืออย่างน้อยเท่าเทียมกับหุ้นสามัญทุกประการ แต่จะได้รับเงินปันผลก่อน

ในอัตราสูงกว่าหรืออย่างน้อยเท่ากับหุ้นสามัญ ทั้งนี้วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการเปลี่ยนหนี้เป็นทุนนี้ กิจการมีความสามารถในการชำระหนี้ได้จำกัด เนื่องจากมีภาระหนี้จำนวนมาก จึงต้องพิจารณาแนวทางที่จะลดหนี้ให้ได้มากที่สุดก่อนที่แปลงหนี้ส่วนที่เหลือเป็นทุน ซึ่งแนวทางในการจัดแบ่งภาระหนี้สามารถจัดแบ่งภาระหนี้ทั้งหมดเป็นส่วน ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 Commercial loan พิจารณาจากกระแสเงินสด (Cash Flow) ของกิจการว่าสามารถรับสภาพหนี้ได้เท่าไร โดยชำระดอกเบี้ยในอัตราตลาดหรือต่ำกว่าเล็กน้อย ต้นเงินที่คำนวณได้ถือเป็น Commercial loan มีกำหนดการชำระต้นเงินและดอกเบี้ยปกติ

1.1 การแบ่ง Commercial loan (ในกรณีที่มีเจ้าหนี้หลายราย) ให้แบ่งตามหลักประกัน โดยแบ่งกลุ่มเจ้าหนี้ ได้ดังนี้

- 1.1.1 เจ้าหนี้ที่มีหลักประกัน (Secure Lender) โดยหลักประกันเป็นทรัพย์สินในโครงการ (Core Assets)
- 1.1.2 เจ้าหนี้ที่มีหลักประกัน (Secure Lender) โดยหลักประกันเป็นทรัพย์สินนอกโครงการ (Non Core Assets)
- 1.1.3 เจ้าหนี้ที่ไม่มีหลักประกัน (Unsecured Lender)

เจ้าหนี้ที่มีหลักประกันที่เป็น Core Assets ควรจะได้รับจัดสรรเป็น Commercial loan ไปก่อน หากมีหลักประกันเหลือจึงจัดสรรให้แก่เจ้าหนี้ กลุ่ม 1.1.2 และ 1.1.3 โดยเจ้าหนี้ที่มีหลักประกันนอกโครงการให้รับโอนทรัพย์สินชำระหนี้ก่อน ส่วนที่เหลืออาจให้ตัดออกหรือถือเป็นหนี้ไม่มีหลักประกันเพื่อมา Share Commercial Loan ที่เหลือจากกลุ่ม 1.1.1 ได้

1.2 การใช้ราคาหลักประกันเพื่อจัดสรร Commercial loan สามารถใช้ราคา ดังนี้

1.2.1 กรณีสถาบันการเงินเป็นผู้รับจำนอง Core Assets ควรใช้ลำดับราคาดังนี้

1. Fair Market Value คือ ราคาตลาด
2. Discount จาก Fair Market Value คือ ราคาที่มีการลดค่าลงจากราคาตลาด
3. Force Sale Value คือ ราคาบังคับขายหรือราคาขายทอดตลาด

1.2.2 กรณีสถาบันการเงินเป็นผู้รับจำนอง Non Core Assets ในการโอนทรัพย์สินชำระหนี้ควรใช้ลำดับราคาดังนี้

1. Force Sale Value
2. Discount จาก Fair Market Value
3. Fair Market Value

ส่วนที่ 2 หนี้ส่วนที่นอกเหนือจาก Commercial Loan ควรให้แปลงเป็นหนี้ประเภทอื่น หรือทุนก่อนตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 Convertible Loan หรือ Convertible Debenture หรือ Convertible Bond
 - ไม่มีดอกเบี้ย หรือ มีดอกเบี้ยต่ำมาก หรือ กำหนดให้จ่ายดอกเบี้ยเมื่อผลการดำเนินงานดีเกินกว่าที่กำหนด (Performance Link) วิธีนี้เหมาะสำหรับ กรณีที่โครงการมีความไม่แน่นอน อาจดีกว่าที่คาดหมาย
- 2.2 Hanging Debt ตั้งค้างไว้ โดยอาจคิดหรือไม่คิดดอกเบี้ย ถ้าคิดให้จ่ายชำระตอนท้ายหนี้ทั้งหมด
- 2.3 แปลงหนี้ที่เกิน Commercial Loan เป็นทุนทันที
- 2.4 ตัดภาระหนี้ส่วนที่เหลือหลังจากแปลงหนี้เป็นทุนทันที (Hair cut)

แนวทางที่ 4 : การขยายระยะเวลาการชำระหนี้ (เดิมเป็นหนี้ระยะยาวอยู่แล้ว) คือ การเลื่อนกำหนดระยะเวลาของเงินต้นที่จะครบกำหนด หรือเงินต้นที่ครบกำหนดไปแล้วซึ่งค้างชำระออกไป โดยการขยายระยะเวลาของอายุเงินกู้ให้ยาวขึ้นจากกำหนดเดิม เหมาะสำหรับลูกหนี้ที่ยังประกอบธุรกิจเป็นปกติแต่รายได้ไม่พอชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขเดิม ทั้งนี้ ต้นเงินกู้ ส่วนที่เลื่อนกำหนดชำระออกไปสามารถพิจารณาเลื่อน ดังนี้

1. ต้นเงินที่ค้างชำระ และต้นเงินที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ นำมาจัดตารางชำระหนี้ใหม่ทั้งหมด
2. นำต้นเงินที่ค้างชำระมาต่อท้ายตารางชำระหนี้เดิม

แนวทางที่ 5 : การเปลี่ยนหนี้ระยะสั้นเป็นระยะยาว คือ การเปลี่ยนประเภทหนี้จากหนี้ระยะสั้นที่มีอายุเงินกู้ไม่เกิน 1 ปี เป็นหนี้ระยะยาว ที่มีอายุเงินกู้มากกว่า 1 ปี โดยมีกำหนดการชำระคืนเงินต้นเป็นงวดที่แน่นอนตามอายุเงินกู้

แนวทางที่ 6 : การเพิ่มระยะเวลาปลอดหนี้ (Grace Period) เงินต้นและหรือดอกเบี้ย คือ การขยายระยะเวลาของเงินกู้ที่ยังอยู่ในช่วงของระยะเวลาปลอดการชำระหนี้เงินต้นให้ยาวขึ้น หรือการให้ตั้งพักชำระหนี้เงินต้นและหรือดอกเบี้ยค้างชำระระยะเวลาหนึ่ง

แนวทางที่ 7 : การรับโอนสินทรัพย์เป็นหลักประกัน คือ การรับโอนสินทรัพย์ของลูกหนี้ที่นำมาเป็นหลักประกันหนี้สถาบันการเงิน เพื่อหักชำระหนี้ที่ลูกหนี้มีภาระต่อสถาบันการเงิน โดยเหมาะสมสำหรับลูกหนี้ที่ธุรกิจไม่สามารถจะดำเนินต่อไปได้หรือต้องเลิก มีปัญหารุนแรง เจ้าหนี้หลายรายกำลังฟ้อง กิจการภาระหนี้มีมากเกินไป และหากมีการลดหนี้ด้วยการโอนสินทรัพย์เพื่อชำระบางส่วน กิจการยังพอจะชำระหนี้ส่วนที่เหลือได้โดยหลักทรัพย์ที่สมควรเป็นหลักประกันที่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น โรงแรม โรงงาน ห้องเช่า เป็นต้น นอกจากนี้ ในการประเมินราคาหลักทรัพย์ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของสถาบันการเงิน อนึ่ง การตีโอนราคาหลักทรัพย์จะมีภาระของสถาบันการเงินที่เพิ่มขึ้น คือ ภาษีโรงเรือนและภาษีอื่นที่เกี่ยวข้อง ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา รวมทั้งระยะเวลาในการถือครองซึ่งตามเกณฑ์สามารถถือครองได้ไม่เกิน 5 ปี นอกจากนี้ สถาบันการเงินยังคงต้องกันสำรองจากการโอนทรัพย์สินชำระหนี้ หากราคาประเมินทางราชการต่ำกว่าราคาปรับโอน และในการตีโอนจะต้องพิจารณาภาระผูกพันที่จะติดมาด้วย เช่น สัญญาเช่า สิทธิเก็บกิน มาตรการน้ำประปาและไฟฟ้า เป็นต้น โดยการโอนทรัพย์สินจำนองของลูกหนี้เพื่อชำระหนี้สถาบันการเงินควรประเมินตามราคา Fair Market Value หากยังมีหนี้คงเหลือ ควรพิจารณา ดังนี้

1. ให้ผู้กู้หรือผู้ค้ำประกันชำระหนี้ทันทีหรือทยอยชำระ
2. ปลดหนี้ให้กับผู้กู้หรือผู้ค้ำประกัน เพื่อแลกกับความร่วมมือในการตีโอน เนื่องจากผู้กู้หรือผู้ค้ำไม่มีทรัพย์สินและความสามารถจ่ายคืนอีก
3. ฟ้องแพ่งโดยเจรจาให้ลูกหนี้ยอมความ และไม่คัดค้านการขายทอดตลาด โดยสถาบันการเงินเข้าซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดเพื่อหักชำระหนี้

แนวทางที่ 8 : การรับโอนสินทรัพย์ที่ไม่ใช่หลักประกันเพื่อชำระหนี้ คือ การรับโอนสินทรัพย์อื่นที่ไม่ใช่หลักประกันของสถาบันการเงิน เพื่อหักชำระหนี้ของลูกหนี้ที่มีภาระต่อสถาบันการเงิน ซึ่งโดยมากจะกระทำเมื่อสินทรัพย์ที่ลูกหนี้นำมาเป็นหลักประกันไม่เพียงพอต่อการหักชำระหนี้ หรือเดิมไม่มีหลักประกันเงินกู้

แนวทางที่ 9 : การรับโอนสินทรัพย์โดยมีสัญญาให้สิทธิลูกหนี้ในการซื้อ/โอนกลับคืน คือ การรับโอนสินทรัพย์ของลูกหนี้เพื่อหักชำระหนี้ที่มีภาระต่อสถาบันการเงิน โดยสถาบันการเงินให้สิทธิลูกหนี้ในการซื้อสินทรัพย์นั้นคืนภายในระยะเวลาที่กำหนด และราคาที่ตกลงกัน หรือให้สถาบันการเงินมีสิทธิขายบุคคลภายนอกเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องเสนอเงื่อนไขและราคาเดียวกันให้เจ้าของเดิมซื้อ ก่อน หากไม่ซื้อสถาบันการเงินจึงจะขายได้ เป็นต้น ทั้งนี้ สินทรัพย์ที่รับโอนโดยมากจะเป็นที่ตั้ง

โครงการซึ่งลูกหนี้ใช้ในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นในช่วงเวลาที่สถาบันการเงินให้โอกาสลูกหนี้ในการซื้อทรัพย์สิน ลูกหนี้จะขอเช่าทรัพย์สินดังกล่าวจากสถาบันการเงินเพื่อดำเนินธุรกิจต่อไป

อย่างไรก็ตาม การผ่อนปรนเงื่อนไขเงินกู้บางกรณี ไม่ถือเป็นการปรับโครงสร้างหนี้ตามระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. การลดอัตราดอกเบี้ยตามภาวะตลาดหรือลดเพื่อการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับลูกหนี้
2. การขยายเวลาการชำระหนี้ โดยลูกหนี้ยังคงชำระตามอัตราเดิมที่ระบุไว้ในสัญญาและธนาคารได้รับชำระครบถ้วน

การคำนวณส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

จากวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามแนวทางของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าสถาบันการเงินสามารถนำส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เกิดขึ้นไปขอรับการช่วยเหลือจากทางการเพื่อเพิ่มกองทุนชั้นที่ 2 ได้ นั้น รายละเอียดของส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สามารถคำนวณได้ ดังนี้

ส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คือ มูลค่าความเสียหายที่วัดเป็นตัวเลขนจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน ซึ่งสามารถคำนวณได้ 2 วิธี ดังนี้

1. ส่วนสูญเสียทางบัญชี (Book Loss)

ส่วนสูญเสียทางบัญชี คือ ส่วนสูญเสียที่คำนวณโดยมองถึงเฉพาะส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ ภาระหนี้คงค้างที่สถาบันการเงินได้ปรับลดให้กับลูกหนี้ เมื่อมีการใช้แนวทางปรับโครงสร้างหนี้ในแต่ละกรณี ซึ่งโดยมากได้แก่

1. การลดเงินต้น และหรือดอกเบี้ยค้างรับ ซึ่งเป็นกรงดเว้นมิให้ลูกหนี้ชำระเงินต้นและหรือดอกเบี้ย ทั้งนี้ส่วนสูญเสียทางบัญชีจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสถาบันการเงินลดต้นเงินและดอกเบี้ยค้างรับที่ได้มีการบันทึกบัญชีรับรู้เป็นรายได้แล้ว (Accrued) ดังนั้น หากใช้เกณฑ์การรับรู้รายได้ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำหนดให้รับรู้รายได้ดอกเบี้ยจากเงินให้กู้ยืม สำหรับลูกหนี้ที่มีปัญหาเพียง 3 เดือนนับจากวันผินัด และสถาบันการเงินลดดอกเบี้ยค้างรับที่ได้รับรู้เป็นรายได้สำหรับระยะเวลา 3 เดือนดังกล่าวให้กับลูกหนี้ ไม่ว่าจะบางส่วนหรือทั้งหมด (Hair cut) สถาบันการเงินจะมีส่วนสูญเสียทางบัญชีเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม หากสถาบันการเงินลดดอกเบี้ยค้างรับในส่วนที่หยุดการรับรู้รายได้ (Stop Accrued) แก่ลูกหนี้ กล่าวคือ เป็นการลดดอกเบี้ยที่คิดต่อจากระยะเวลา 3 เดือนนับจากวันที่ผินัดชำระหนี้ ซึ่งสถาบันการเงินยังมิได้บันทึกบัญชี

รับรู้เป็นรายได้ ถือว่าการลดดอกเบี้ยคงค้างในส่วนนี้ ไม่เกิดส่วนสูญเสียทางบัญชีขึ้น นอกจากนี้ ในส่วนของการลดต้นเงินให้กับลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นต้นเงินที่ค้างชำระหรือต้นเงินที่ยังไม่ถึงกำหนด ถือว่ายังมีส่วนสูญเสียทางบัญชีเกิดขึ้น ดังนั้น การที่สถาบันการเงินทำการ Hair cut คือ ลดต้นเงิน และดอกเบี้ยที่รับรู้เป็นรายได้แล้ว จะมีส่วนสูญเสียทางบัญชีเกิดขึ้น

2. การรับโอนสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้ หากสถาบันการเงินรับโอนสินทรัพย์โดยสามารถหักชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ยคงค้างที่รับรู้เป็นรายได้ได้ทั้งหมด ถือว่าไม่มีส่วนสูญเสียทางบัญชีเกิดขึ้น แต่หากสินทรัพย์ที่รับโอนมีมูลค่าไม่เพียงพอกับสภาพหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ยคงค้างที่รับรู้เป็นรายได้แล้ว สภาพหนี้ส่วนที่เหลือถือเป็นสูญเสียที่เกิดขึ้นและเป็นส่วนสูญเสียทางบัญชี

3. การแปลงหนี้เป็นทุน กรณีที่มีการ Hair cut ต้นเงิน และดอกเบี้ยค้างชำระส่วนที่เหลือจากการแปลงเป็นทุนแล้ว

2. ส่วนสูญเสียในอนาคต (Future Loss) ได้แก่

2.1 ส่วนสูญเสียในอนาคต เกณฑ์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value, NPV)

ลูกหนี้ที่เข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นั้น สถาบันการเงินจะต้องคำนวณส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เกิดขึ้นในอนาคต (Future Loss) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ หลักการของการคำนวณส่วนสูญเสียในอนาคตจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คือ การใช้หลักเกณฑ์ของมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value , NPV) ซึ่งหมายถึง การคำนวณหาผลต่างของหนี้คงค้างหลังปรับโครงสร้างกับมูลค่าปัจจุบันของการรับชำระหนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้างตลอดอายุเงินกู้โดยใช้อัตราส่วนลด (Discount Rate) ตามที่สถาบันการเงินกำหนด ซึ่งโดยมากจะใช้อัตราดอกเบี้ยที่ใช้เป็นฐานในการคิดดอกเบี้ยจากลูกหนี้ เช่น หนี้สกุลเงินบาท ใช้อัตราดอกเบี้ย MLR หรือ MOR ของสถาบันการเงินนั้นเป็นอัตราส่วนลดในการคำนวณหามูลค่าปัจจุบัน ส่วนหนี้สกุลเงินตราต่างประเทศ ใช้อัตราดอกเบี้ย LIBOR หรือ SIBOR เป็นอัตราส่วนลด โดยที่อัตราดอกเบี้ยข้างต้นมีความหมายดังนี้

MLR ของสถาบันการเงินผู้ให้กู้ หมายถึง อัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำ (Minimum Loan Rate) ที่ผู้ให้กู้คิดเอาจากลูกค้านักเงินกู้ขั้นต่ำของผู้ให้กู้ อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้

MOR ของสถาบันการเงินผู้ให้กู้ หมายถึง อัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำ (Minimum Overdraft Rate) ที่ผู้ให้กู้คิดเอาจากลูกค้าเงินเบิกเกินบัญชีขั้นดีของผู้ให้กู้ อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้

LIBOR ของสถาบันการเงินผู้ให้กู้ หมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารชั้นนำในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษที่ผู้ให้กู้กำหนดเสนอให้แก่ธนาคารชั้นนำด้วยกันในประเทศอังกฤษ (London Interest Bid Offer Rate) สำหรับเงินกู้ที่เป็นเงินสกุลที่ให้ผู้กู้ยืมที่ธนาคารผู้เสนอเสนอขอกู้จากธนาคารชั้นนำเหล่านั้น ดังที่ปรากฏบนจอร์นัลเตอร์ ณ เวลาประมาณ 11.00 น. (ตามเวลาในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ) ในวันก่อนหน้าวันเริ่มต้นงวดดอกเบี้ย 2 วันทำการของธนาคารชั้นนำที่ผู้ให้กู้กำหนดดังกล่าว และผู้ให้กู้จะกำหนดอัตรา LIBOR นี้เป็นช่วง ๆ ตามงวดชำระดอกเบี้ย

SIBOR ของสถาบันการเงินผู้ให้กู้ หมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารชั้นนำในประเทศสิงคโปร์ที่ผู้ให้กู้กำหนดเสนอให้แก่ธนาคารชั้นนำด้วยกันในประเทศสิงคโปร์ (Singapore Interest Bid Offer Rate) สำหรับเงินกู้ที่เป็นเงินสกุลที่ให้ผู้กู้ยืมที่ธนาคารผู้เสนอเสนอขอกู้จากธนาคารชั้นนำเหล่านั้น ดังที่ปรากฏบนจอร์นัลเตอร์ ณ เวลาประมาณ 11.00 น. (ตามเวลาในประเทศสิงคโปร์) ในวันก่อนหน้าวันเริ่มต้นงวดดอกเบี้ย 2 วันทำการของธนาคารชั้นนำที่ผู้ให้กู้กำหนด ดังกล่าว และผู้ให้กู้จะกำหนดอัตรา SIBOR นี้เป็นช่วง ๆ ตามงวดชำระดอกเบี้ย

ในการคำนวณส่วนสูญเสียในอนาคต จากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\boxed{\text{ส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้}} = \boxed{\text{มูลค่าปัจจุบันของการรับชำระหนี้} - \text{หนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้าง}}$$

ทั้งนี้ หากส่วนสูญเสียที่คำนวณได้มีค่าเป็นลบ นั่นคือ มูลค่าปัจจุบันของการรับชำระหนี้หลังปรับโครงสร้างมีจำนวนน้อยกว่ามูลค่าของหนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้าง หมายความว่าจำนวนเงินที่สถาบันการเงินจะได้รับในอนาคต เมื่อคืนค่ากลับมา ณ ปัจจุบันแล้วไม่คุ้มกับหนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้าง ณ ปัจจุบัน แสดงว่า สถาบันการเงินมีส่วนสูญเสียในอนาคตจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เกิดขึ้นเท่ากับส่วนที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในทางตรงกันข้าม หากส่วนสูญเสียในอนาคตที่คำนวณได้มีค่าเป็นบวก นั่นคือมูลค่าปัจจุบันของการรับชำระหนี้หลังปรับโครงสร้างมีจำนวนมากกว่ามูลค่าของหนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้าง ซึ่งหมายถึง จำนวนเงินที่สถาบัน

การเงินจะได้รับในอนาคตเมื่อถึงค่ากลับมา ณ ปัจจุบันแล้ว คู่กับหนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้าง ณ ปัจจุบัน แสดงว่าสถาบันการเงินไม่มีส่วนสูญเสียในอนาคตจากการปรับโครงสร้างหนี้

จากวิธีการคำนวณส่วนสูญเสียจากการปรับโครงสร้างหนี้ข้างต้น ข้อมูลที่สถาบันการเงินจะต้องทราบ มีดังนี้

1. ภาระหนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้าง โดยไม่รวมส่วนที่แปลงเป็นทุน ส่วนที่รับโอนสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้ ส่วนสูญเสียทางบัญชี และดอกเบี้ย Stop Accrued ประกอบด้วย

- ต้นเงินกู้คงค้างทุกประเภท หลังจากที่มีการลดหนี้แล้ว
- ดอกเบี้ยคงค้างจากหนี้ต้นเงินกู้ทุกประเภทหลังจากที่มีการลดหนี้แล้ว โดยคิดเฉพาะดอกเบี้ยที่ได้บันทึกบัญชีรับรู้อยู่แล้ว
- อื่น ๆ (ถ้ามี) เช่น ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

2. จำนวนเงินรับชำระจากหนี้คงค้างหลังปรับโครงสร้างหนี้ในอนาคตตลอดอายุเงินกู้ ประกอบด้วย

- ต้นเงินรับชำระในแต่ละปี
- ดอกเบี้ยครบกำหนดรับชำระในแต่ละปี
- ดอกเบี้ยคงค้างรับชำระในแต่ละปี
- อื่น ๆ (ถ้ามี) เช่น รายได้ที่ Stop Accrued ไว้ หากในสัญญาปรับโครงสร้างหนี้

กำหนดให้นำมาจ่ายชำระ สามารถนำมาคิดเป็นรายได้ได้

3. อัตราส่วนลด (Discount Rate)

- ใช้อัตรา MLR หรือ MOR ณ ช่วงเวลาที่ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับเงินกู้ที่เป็นสกุลเงินบาท
- ใช้อัตรา LIBOR หรือ SIBOR ณ ช่วงเวลาที่ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สำหรับเงินกู้ที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศ

4. อายุเงินกู้

อนึ่ง การคำนวณส่วนสูญเสียข้างต้นเป็นแนวคิดหนึ่งของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยใช้หลักการของมูลค่าปัจจุบันสุทธิ ซึ่งเป็นการหาส่วนสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Future Loss) โดยมองความเสียหายที่เกิดขึ้นตลอดอายุเงินกู้

2.2 ส่วนสูญเสียในอนาคต เกณฑ์หลักประกัน

ในการคำนวณส่วนสูญเสียในอนาคต ยังสามารถใช้เกณฑ์หลักประกันในการพิจารณา โดยเป็นการคำนวณหาผลต่างของมูลค่าหลักประกันตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยกับหนี้คงค้างหลังปรับ โครงสร้าง ซึ่งสามารถคำนวณได้ ดังนี้

$$\boxed{\text{ส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้}} = \boxed{\text{มูลค่าหลักประกันตามเกณฑ์ ธปท.}} - \boxed{\text{หนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้าง}}$$

ส่วนสูญเสียในอนาคตข้างต้น จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมูลค่าหลักประกันตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทยมีค่าน้อยกว่ามูลค่าของหนี้คงค้างหลังการปรับ โครงสร้าง นั่นคือ การคำนวณมีค่าเป็นลบ ในทางตรงกันข้ามหากผลการคำนวณมีค่าเป็นบวก หมายถึง มูลค่าหลักประกันตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทยมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าของหนี้คงค้างหลังปรับ โครงสร้าง แสดงว่าไม่มีส่วนสูญเสียในอนาคตเกิดขึ้น ดังนั้น ข้อมูลที่สถาบันการเงินต้องใช้สำหรับการคำนวณส่วนสูญเสียจะประกอบด้วย

1. มูลค่าหลักประกันตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย คือ มูลค่าหลักประกัน (Liquidation Value) ซึ่งคำนวณตามสัดส่วนร้อยละของมูลค่าทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์ (Current Value) ที่ผู้กู้ยืมหรือลูกหนี้นำมาเป็นหลักประกันเงินกู้กับสถาบันการเงิน โดยสัดส่วนร้อยละที่ใช้คำนวณตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย จะขึ้นอยู่กับประเภทของหลักทรัพย์ที่นำมาเป็นหลักประกัน ซึ่งจะมีสัดส่วนมากน้อยตามสภาพคล่องและความมั่นคงของหลักทรัพย์แต่ละประเภท ดังนี้

<u>ประเภทของหลักทรัพย์ (Current Value)</u>	<u>สัดส่วนหลักประกัน (Liquidation Value)</u>
1. ที่ดิน	90%
2. การค้ำประกันโดยบริษัทประกัน	
สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.)	100%
3. สิ่งปลูกสร้าง	90%
4. เครื่องจักรอุปกรณ์	90%
5. เงินสด	100%
6. การโอนสิทธิการรับเงินตามสัญญางาน	0%

2. ภาระหนี้คงค้างหลังการปรับโครงสร้าง ซึ่งใช้มูลค่าเช่นเดียวกับเกณฑ์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ ได้แก่

- ต้นเงินกู้คงค้างทุกประเภท หลังจากที่มีการลดหนี้แล้ว
- ดอกเบี้ยคงค้างจากหนี้ต้นเงินกู้ทุกประเภทหลังจากที่มีการลดหนี้แล้ว โดยคิดเฉพาะดอกเบี้ยที่ได้บันทึกบัญชีรับรู้รายได้แล้ว
- อื่น ๆ (ถ้ามี) เช่น ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

อนึ่ง ส่วนสูญเสียทางบัญชีที่เกิดขึ้น สถาบันการเงินต้องตัดจ่ายเป็นหนี้สูญทันทีในรอบบัญชีนั้น นอกจากนี้ ในการคำนวณส่วนสูญเสียทั้ง 2 แนวทาง คือ ส่วนสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Future Loss) และส่วนสูญเสียทางบัญชี มีความสำคัญต่อการตั้งสำรองหนี้สูญของสถาบันการเงิน ตามเกณฑ์การตั้งสำรองจัดชั้นของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยสามารถนำส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นไปขอรับความช่วยเหลือจากทางการเพื่อเพิ่มกองทุนชั้นที่ 2 ได้ ซึ่งส่วนสูญเสียในอนาคตที่คำนวณได้จากทั้งสองวิธีให้นำมาเปรียบเทียบค่าที่คำนวณได้และเลือกวิธีที่ได้ค่า Future Loss ที่ต่ำกว่าเพื่อนำมาใช้ในการตั้งสำรองส่วนสูญเสีย

เกณฑ์การตั้งสำรองจัดชั้นและสำรองส่วนสูญเสีย (Future Loss)

สถาบันการเงินจะพิจารณาตั้งสำรองจัดชั้นกับลูกหนี้ทุกราย รวมทั้งตั้งสำรองส่วนสูญเสีย (Future Loss) กับลูกหนี้ NPL ที่ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เรียบร้อยแล้วตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังนี้

สำรองจัดชั้น : สำหรับลูกหนี้ทุกราย โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ลูกหนี้ปกติ (หนี้ค้าง < 1 เดือน) ตั้งสำรอง 1% ของต้นเงินคงค้าง
2. ลูกหนี้ที่กล่าวถึงเป็นพิเศษ (หนี้ค้าง 1-3 เดือน) ตั้งสำรอง 2% ของมูลหนี้ (ต้นเงินคงค้างและดอกเบี้ยค้างรับ)
3. ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน (หนี้ค้าง 3-6 เดือน) ตั้งสำรอง 20% ของมูลหนี้หลังจากหักหลักประกัน
4. ลูกหนี้จัดชั้นสงสัย (หนี้ค้าง 6-12 เดือน) ตั้งสำรอง 50% ของมูลหนี้หลังจากหักหลักประกัน
5. ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญ (หนี้ค้าง > 12 เดือน) ตั้งสำรอง 100% ของมูลหนี้หลังจากหักหลักประกัน

สำรองส่วนสูญเสีย : สำหรับลูกหนี้ที่ทำการปรับโครงสร้างหนี้ โดยมีการทำ Feasibility Study และเซ็นสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (MOU) แล้ว สามารถปรับเป็นลูกหนี้ชั้นปกติได้ สำรองที่เคยสำรองตามเกณฑ์การจัดชั้นเดิมให้ยกเลิกได้ และให้ตั้งสำรองการจัดชั้นปกติ ซึ่งเท่ากับ 1% ของมูลหนี้ (ต้นเงินคงค้าง และดอกเบี้ยค้างรับ) บวก สำรอง Future Loss โดยการคำนวณ Future Loss สามารถเลือกทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 Future Loss เท่ากับ มูลค่าหนี้ตามบัญชี ลบ มูลค่าหลักประกัน

วิธีที่ 2 Future Loss เท่ากับ มูลค่าของเงินที่ได้รับชำระต้นเงินและดอกเบี้ย

Discount ด้วยอัตราดอกเบี้ยตลาด ลบ มูลค่าหนี้ปัจจุบันสุทธิตามบัญชี

ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดภาระการตั้งสำรอง สถาบันการเงินจะเลือกวิธีที่ได้ค่า Future Loss ที่ต่ำกว่า

การติดตามลูกหนี้หลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้¹⁴

ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้มีการจัดทำรายงานความคืบหน้าของลูกหนี้ที่เข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เสนอฝ่ายจัดการอย่างน้อยเดือนละครั้ง และให้ลูกหนี้จัดส่งงบการเงินอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้รายงานผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินต่างๆ นอกจากนี้ให้สถาบันการเงินกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สำหรับการประสานงานภายใน ด้านการปฏิบัติทางบัญชีเมื่อมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว ให้สถาบันการเงินรายงานฝ่ายการบัญชีและสำนักงานนโยบายสินเชื่อสถาบันการเงินทันทีที่ได้ดำเนินการจัดทำเอกสารสัญญาครบถ้วนมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว และรายงานผลการผ่อนชำระ หรือการขาดผ่อนชำระตามเงื่อนไข 3 งวด 3 เดือน แล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่าไปยังฝ่ายบัญชี และสำนักงานนโยบายสินเชื่อของสถาบันการเงินทันที

¹⁴ เรื่องเดียวกัน , 13.

สิทธิประโยชน์ทางภาษีจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย¹⁵
 ผู้อยู่ในข่ายได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีและค่าธรรมเนียมจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
 ตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แก่

1. ลูกหนี้ ได้แก่ ลูกหนี้ของสถาบันการเงิน
2. เจ้าหนี้สถาบันการเงิน ได้แก่
 - สถาบันการเงินเอกชน : ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน เป็นต้น
 - สถาบันการเงินของรัฐ : ธนาคารออมสิน เป็นต้น
 - สถาบันการเงินที่จัดตั้งตามกฎหมายพิเศษ : บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส) เป็นต้น
3. เจ้าหนี้อื่นที่มีใช้สถาบันการเงิน ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า เป็นต้น

การได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามประมวลรัษฎากร

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้สิทธิประโยชน์ทางกฎหมายแก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ที่เข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในกรณีดังนี้

- กรณีลดหนี้ให้ลูกหนี้บางส่วน เช่น ลดต้นเงิน/ดอกเบี้ยค้างชำระ

ผู้ได้รับสิทธิ	กรณีไม่ยื่นขอรับสิทธิ	กรณียื่นขอรับสิทธิ
ลูกหนี้	ถือเป็นรายได้ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล	ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
เจ้าหนี้	การจำหน่ายหนี้สูญต้องเป็นไปตามกฎกระทรวงที่ 186 ตามประมวลรัษฎากรที่ต้องรอผลบังคับคดีทางศาล	การจำหน่ายหนี้สูญสามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล
IFCT	ได้รับยกเว้นภาษี	ได้รับยกเว้นภาษี

¹⁵ เรื่องเดียวกัน , 17 – 18.

การได้รับสิทธิประโยชน์จากค่าธรรมเนียมนี้อตามประกาศ กระทรวงมหาดไทย กรณีดังนี้

● กรณีการรับโอนทรัพย์สินชำระหนี้

<u>ผู้ได้รับสิทธิ</u>	<u>กรณีไม่ยื่นขอรับสิทธิ</u>	<u>กรณียื่นขอรับสิทธิ</u>
ลูกหนี้	- เสียค่าธรรมเนียมการโอน 2 % ของมูลค่าทรัพย์สินที่โอน - เสียค่าธรรมเนียมจดทะเบียนจำนอง 1 % ของวงเงินจำนอง (แต่ไม่เกิน 2 แสนบาท) - เสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีมูลค่าเพิ่ม อากรแสตมป์	- ได้ลดค่าธรรมเนียมการโอน การจดทะเบียนจำนอง เหลือ 0.01 % - ได้ยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีมูลค่าเพิ่ม อากรแสตมป์
เจ้าหนี้, IFCT	ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ภาษีเป็นภาระ ของลูกหนี้	- ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม, ภาษี เป็นภาระของลูกหนี้

ระยะเวลาการได้รับสิทธิประโยชน์ นับแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึง 31 ธันวาคม 2542
ทั้งนี้ ได้มีการขยายระยะเวลาไปจนถึง 31 ธันวาคม 2544

หลักฐานที่ต้องยื่นต่อกรมสรรพากรเมื่อขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

1. หนังสือรับรองการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
2. ตัวอย่างลายเซ็นของผู้มีอำนาจลงนามแทนสถาบันการเงิน
3. แผนนโยบายในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบ
4. สัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามเงื่อนไขใหม่
5. สัญญาเงินกู้เดิม